

Ambaixada de la foguera

Ayaan Hirsi Ali arriba una mica tard. La seva assistenta envia un correu electrònic dient que encara està en un embús. Un dels seus dos guardaespalles diu que aviat serà aquí. Però que arribi amb quinze minuts de retard està prou bé tenint en compte que té dues, tres o més amenaces de mort i que és la crítica més odiada del món occidental.

Els dos guardaespalles han sortit abans per poder examinar el lloc de l'entrevista. La farem al bar del Ritz-Carlton, a la vora del gran parc públic de Boston, el Common. Ells ja són grans; no pas esquerps, però tampoc no gaire parladors. Un d'ells va formar part de l'exèrcit israelià durant trenta anys. L'altre té una mirada escèptica.

El tercer guardaespalles arriba amb Hirsi Ali, que porta pantalons negres, una americana negra, sabates de taló i arracades de plata. M'estreny la mà amb fermesa. Té 45 anys. Ja n'han descrit força sovint la bellesa i el somriure.

"Em sap greu arribar tard", diu.

Se la veu amable i serena. Parla del seu últim llibre, que tracta de les esperances que té que hi hagi una "reforma de l'islam". Diu que ho veu amb optimisme. No sembla una dona a qui persegueixen des que el 12 de setembre de 2002 (després del primer aniversari dels atacs a Washington i a Nova York) en un debat a la televisió holandesa va explicar que havia perdut la fe. "Llavors ja no és musulmana", va cridar un dels musulmans amb qui havia de discutir. "Diu que l'islam és retrògrad! Menteix!".

"També és la meva religió", diu Hirsi Ali sense perdre la calma. "I si vull dir que és retrògrada, ho dic. Sí, l'islam és retrògrad".

Al cap de set dies el diari holandès *De Volkskrant* informava que Ayaan Hirsi Ali (n'hi havia que l'anomenaven "el Salman Rushdie holandès" i d'altres "el Voltaire negre") s'havia amagat.

Llavors ja l'odiaven, i la situació no va millorar quan al gener del 2003 va titllar Mahoma de "pervers" i de "ti-

Ayaan Hirsi Ali és la crítica de l'islam més odiada del món occidental. Va titllar Mahoma de "pervers" i de "tirà". Ara vol reformar l'islam. Però per què hauria de funcionar?

rà", un home que li va prendre la filla de nou anys al seu millor amic per casar-s'hi.

Tampoc no va millorar quan a l'abril del mateix any va titllar el polític d'immigració d'Holanda de "covard i ingenu" i va exigir que es canviessin alguns dels drets fonamentals perquè hi hagués almenys la possibilitat de solucionar el problema de l'islamisme radical.

La situació va empitjorar quan el 2 de novembre de 2004 van assassinar a trets el cineasta Theo van Gogh. Mohamed Bouyeri, el fill d'un immigrant marroquí, va provar de degollar-lo amb un ganivet. Després n'hi va clavar un altre al pit per fixar-hi una carta dirigida a Hirsi Ali.

"Destruïrem Holanda", va escriure a la carta, "Destruïrem Europa, enderro-

carem els Estats Units. I, oh, Hirsi Ali, a tu també t'enfonsarem”.

Van Gogh i Hirsi Ali s'havien conegut feia més d'un any en un sopar. Es veien com a lliurepensadors, valents, gairebé desconsiderats amb ells mateixos i amb la resta.

Theo van Gogh va titllar Mahoma de “violador” i “oncle obscè”. També feia broma de l'escriptor jueu Leon de Winter, que, segons la fantasia de Van Gogh, mentre manté relacions sexuals s'embolica amb filferro d'arç el membre i crida “Auschwitz, Auschwitz”; els islamistes, els anomenava “folladors de cabres”.

Junts, Van Gogh i Hirsi Ali van rodar el curtmetratge de deu minuts *Submission* (“Submissió”); ella en va escriure el guió i ell el va dirigir. La pel·lícula comença amb una dona mig nua, amb

prou feines coberta per un vel; al seu cos, s'hi projecta el primer vers de l'Alcorà. En aquesta pel·lícula es tracta el tema sobre el qual gira la vida de Hirsi Ali: la dignitat i la llibertat de la dona dins de l'islam.

“És molt estrany que encara no m'hagi trobat cap dona musulmana que t'hagi donat les gràcies pels esforços que has fet per l'emancipació de la dona”, escriu una amiga de Theo van Gogh en una carta oberta a Hirsi Ali. “He sentit que moltes se senten satisfetes amb l'assassinat ritual de Theo. Els has ofert un gran servei, Ayaan, en pots estar orgullosa”.

Ha avivat la dinàmica de la por i de la sospita, de l'horror i de la venjança, el que ha fet i el que ha dit? És una bel·licista, una predicadora de l'odi, com n'hi ha que diuen?

O és una heroïna de la Il·lustració perquè ha defensat els drets humans universals, la llibertat de la dona, que, segons ella, “ha de ser mestressa del seu propi cos”? Per què ha lluitat contra la persecució dels homosexuals? Per què es posa al costat dels individus, en contra de la pressió dels grups, de la comunitat, dels clans?

La història d'Ayaan Hirsi Ali és complicada. És com una mena de prisma a través del qual es pot contemplar aquesta època i a través del qual es pot veure el que es vulgui depenent de les intencions que tingui cadascú.

Però el que és segur és que la mort de Theo van Gogh va ser molt impactant. Ell va ser –com l'11 de setembre de 2001 i com la guerra de l'Iraq el 2003– el final de la imatge d'un món liberal o neoliberal, del món de vencedors d'Occident, que a tothom agrada i al qual tothom vol pertànyer.

I ell va ser el començament d'un nou món complex on cal ajustar el compàs moral: què és el que defenso, què és el que vull, fins a on estic preparat per lluitar?

“Abans em deien alarmista”, diu Ayaan Hirsi Ali al Ritz-Carlton de Boston. “Avui passa exactament el que havia dit que passaria”.

Es refereix a l'Estat Islàmic. A *Charlie Hebdo*. A l'antisemitisme. A Boko Haram. A la por que té Occident d'un islam que destrueixi els seus valors. som al 2015, i el que passa avui té molt a veure amb el que va passar al 2003-04.

Des de llavors a la vida d'Ayaan Hirsi Ali han passat moltes coses: s'ha casat amb l'historiador britànic Niall Ferguson, un autor de *best-sellers* gairebé tan famós com ella; és mare d'un nen, el Thomas, que aquest any farà quatre anys. Hi ha fotos d'aquesta parella poderosa i amb estil de neocons, de neoconservadoristes, que tenen una missió comuna: Occident ha de manar, aquesta és “la tasca de l'home blanc”, com diu ella.

“A Occident el consumeixen els dubtes”, diu Hirsi Ali, “i ens en penedirem. Teníem una gran influència al món. Hem exportat els nostres ideals, la llibertat, la igualtat, els drets humans. Per què hem deixat de fer-ho? Era pel bé dels homes. Avui, però, hi ha un relativisme ridícul. Avui el mer fet de parlar dels valors d'Orient és gairebé una blasfèmia”.

En aquesta “guerra d'ideals cal que Occident guanyi l'islam polític: no sols a través de la confrontació militar”, diu, tot i que avui encara defensa la guerra de l'Iraq i llavors ja hi va pronunciar un discurs bèl·lic a favor.

Es mostra severa, quan diu això, fins i tot quan riu, cosa que fa sovint. És una severitat que va entrellaçada amb la seva biografia.

El seu pare va ser un home carismàtic que als anys 60 escrivia sàtires malicioses dels polítics somalis de la seva època, que havia estudiat a Itàlia i als Estats Units i que als anys 70 es va estar una bona temporada a la presó, fins que va poder fugir primer cap a l'Aràbia Saudita, després cap a Etiòpia i finalment cap a Kenya, on es va criar Ayaan Hirsi Ali. Més tard, es va negar a tornar a parlar amb ella per haver insultat l'islam.

Hirsi Ali és un membre del clan darod, les dones del qual són famoses per la seva bellesa, com per exemple les models Iman o Waris Dirie. El seu avi era un dels guerrers dels majeerteen, una subdivisió del clan darod, un clan guerrer.

S'emmiralla una mica en la seva lluita, en la seva valentia, en els seus judicis, que a vegades semblaven gairebé mecànics. Va fugir d'una religió que abans havia considerat que era l'única veritat. Va fugir d'un món on tothom tenia el seu lloc, un lloc que a ningú li era permès d'abandonar. Va fugir d'un pensament que prohibeix pensar.

El curtmetratge *Submission* –dalt–, Ayaan Hirsi Ali va rodar-lo conjuntament amb l'holandès Theo van Gogh –dreta–, que seria assassinat. A sota, Hirsi Ali amb el seu marit, l'historiador britànic Niall Ferguson.

En una entrevista ella mateixa es va definir com “un senyor de la guerra” somalí que havia emprès una lluita contra “els musulmans”. El publicista holandès Geert Mak, que anteriorment havia donat suport a Hirsi Ali, en un article l'avisava públicament de l'odi religiós i ètnic que estava alimentant. El debat sobre els musulmans al segle XXI a ell li recordava, deia, al debat sobre els jueus al segle XX.

Són precisament aquest to evasiu i els arguments ingenus dels intel·lectuals d'Occident els que critica Hirsi Ali i contra els quals es dirigeix també al seu nou llibre. Els seus enemics especials són aquests “relativistes culturals”, a qui acusa de promoure el “multiculturalisme”, que per a ella és una ideologia que instiga i exigeix la repressió de les dones.

Un altre cas és la resolució del Tribunal Constitucional d'Alemanya d'abolir la llei que prohibia que les professores portessin mocadors al cap. Aquest exemple també mostra que cal que es torni a plantejar si el mocador és un signe de repressió que l'Estat de dret ha de combatre o una pràctica cultural que l'Estat liberal ha de respectar.

Why Islam Needs a Reformation Now (‘Per què l'islam necessita una reforma ja’), aquest és el subtítol del llibre *Heretic* (‘Heretge’), un nom més subtil i que encaixa més en el contingut del llibre tenint en compte que Hirsi Ali hi explica la seva pròpia història.

Infidel és el títol de la seva autobiografia, publicada l'any 2007. El llibre publicat el 2010 que tracta de com va emigrar fins a Amèrica el va titular *Nòmada*. Ara, el seu últim llibre té per títol el que va fer que Joana d'Arc anés a parar a la foguera.

Tanmateix, és un llibre positiu creat a partir de l'experiència de la primavera àrab, que per a ella és un signe que l'islam es pot canviar des de dins, i que fins i tot pretén recollir l'empenta secularitzant que va necessitar l'Europa cristiana per alliberar la societat de les urpes de la religió en favor de la llibertat i el benestar.

“M’he equivocat”, diu sense donar-hi gaire importància i sense penedir-se’n gaire, “m’equivocava quan el 2010 encara defensava que l'islam mai no canviaria. Sóc atea, i encara crec que Al·là és un déu absolutista, gelós i sense escrúpols. Però cada cop més musulmans s’adonen que l'islam, com a filosofia política, es convertirà en un sistema totalitari”.

Hi ha sobretot tres factors que em fan confiar que hi podria haver una reforma islàmica, tres factors que també van ser importants per a la reforma de Luter: una revolució dels mitjans de comunicació, llavors la impremta, avui internet; una classe mitjana urbana, formada i adinerada a qui interessa i agradaria tenir una societat més lliure; un governador com el president egipci al-Sissi, que al gener del 2015 exigia una “revolució religiosa” des de la universitat extremament conservadora Al-Azhar.

Hirsi Ali sap que la reforma serà llarga i sagnant: la insurrecció de Luter va tenir més de cent anys de guerra com a conseqüència. També sap que a l'islam no hi ha cap poder central, ningú a qui adreçar l'afany de reforma, com ho va ser el papa de l'Església catòlica per a Luter; amb 1.600 milions de musulmans, la reforma seria diferent a cada país.

“Però aquest procés de la reforma ja ha començat”, diu, “en el fons ja va

començar amb la fi de l'Imperi otomà: es tracta que els individus qüestionin l'Alcorà com a font de la glòria i de la veritat. És a dir, que no es prenguin l'Alcorà com a paraula de Déu, sinó com un text escrit per l'home. Això és un canvi profund. Per als musulmans de Medina és inacceptable”.

“Musulmans de Medina”, així anomena Hirsi Ali els musulmans radicals. Medina, perquè és allí on Mahoma, després d'haver estat a la Meca, va desenvolupar un islam bèl·lic. Els musulmans devots, però no fanàtics, els anomena “musulmans de la Meca”. I encara hi ha un tercer grup: els reformistes, els heretges, que han de mirar de portar al seu bàndol la majoria devota. “El que vivim”, diu, “és una lluita

per aconseguir el cor i el seny dels musulmans normals”.

Han de ser les dones qui impulsin aquesta reforma, diu Hirsi Ali. Els homes musulmans els dona per perduts: això, però, no la fa una feminista en el sentit estricte de la paraula, cosa que provoca que hi hagi tantes feministes que l'odien com feministes que l'admirin.

En el seu nou llibre també escriu com s'ha allunyat de l'islam: a Somàlia i a Kenya, de petita, quan era molt creient, estava convençuda que calia matar Salman Rushdie pels seus “versos satànics”. Al cap de molts anys, van treballar junts. “Evidentment, som la suma de tot el que hem viscut”, diu evasivament a la entrevista.

En els últims anys ha sobreviscut moltes de les batalles que han girat al voltant de la seva vida privada. Com per exemple quan va aconseguir la nacionalitat holandesa després de declarar que fugia d'un matrimoni forçat. Llavors, amb aquesta discussió, es va trencar la coalició del Govern.

Ha arribat molt lluny: nòmada, infidel, heretge, de refugiada somali a parlamentària holandesa i d'aquí a membre de la Universitat de Harvard. Sembla que només ha confiat en ella mateixa. Hi ha qui diu que ha estat una oportunista, d'altres l'admirin pel seu afany de superació i el seu coratge.

Ens queda la pregunta de per a qui escriu, qui és el seu públic, qui llegirà aquest llibre: segurament són més aviat les elits occidentals, a qui arriba, i no pas a les dones dels països musulmans, que amb els seus comentaris les deu espantar: “Avui la xaria està tan estesa

De petita, quan era molt creient, estava convençuda que calia matar Salman Rushdie

en el món islàmic que gairebé gaudeix d'una acceptació universal”, escriu.

Ayaan Hirsi Ali és una dona amb molts enemics, amb molts amics poderosos i sovint no gens convenients: els usuaris de Youtube LibertyOfSpeech (‘Llibertat d'expressió’) van penjar la pel·lícula que va fer amb Van Gogh a aquest canal i van aconseguir més de 200.000 reproduccions, però també la va penjar un usuari d'extrema dreta sota el nom d’“aryanpower14” i en va tenir més de 400.000.

A més de Hirsi Ali també n'hi ha d'altres que sostenen que l'islam ha canviat, com per exemple l'historiador francès Emmanuel Todd, que, en el terrorisme islàmic, hi veu una mena de re-reguarda davant de les conseqüències inevitables que té la societat moderna islàmica.

Sembla que Ayaan Hirsi va tenir la seva època, la seva atenció; això va ser fa més de deu anys.

Se n'ha d'anar. El seu guardaespalles l'acompanya fins a fora. “Em sap greu”, diu altra vegada i m'allarga la mà, “em sap greu haver arribat tard”.

Georg Diez

© Der Spiegel

Traducció de Lluna Domínguez

Cines Babel

Vicente Sancho Tello, 10. · València

Maps to the Stars

de David Cronenberg

Si presentes aquesta butlleta tindràs el següent preu especial:

Si ets subscriptor d'EL TEMPS :
4,40 € De dilluns a dijous
i 6€ cap de setmana.

(Cal acompanyar el justificant de pagament)

Si ets lector d'EL TEMPS:
5,60€ de dilluns a dijous
excepte vespra de festiu i festius.

